

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6MCdo/3/2015
Identifikačné číslo spisu: 3112227924
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:3112227924.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Mgr. E., bývajúceho v P., zastúpeného JUDr. Dušanom Kazárom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, Ul. Čsl. armády 25, proti žalovaným 1/ Základnej škole s Materskou školou Omšenie, so sídlom v Omšeni 629 a 2/ Obci Omšenie, so sídlom v Omšeni 330, obom zastúpeným Advokátskou kanceláriou JUDr. Andrej Jaroš, spol. s r. o., so sídlom v Trenčíne, Námestie sv. Anny 361/20, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Andrej Jaroš, o náhradu mzdy a iné, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 15 C 252/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Trenčín z 30. apríla 2013 č.k. 15 C 252/2012-51 a proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29. apríla 2014 sp. zn. 6 Co 464/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29. apríla 2014 sp. zn. 6 Co 464/2013 v potvrdzujúcom výroku a rozsudok Okresného súdu Trenčín z 30. apríla 2013 č.k. 15 C 252/2012-51 v časti I. výroku, ktorou bola zamietnutá žaloba proti žalovanému 2/ o zaplatenie 6 070,08 Eur s 9,25 % úrokmi z omeškania od 18. 11. 2011 do zaplatenia, z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Trenčín na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Žalobou podanou na Okresnom súde Trenčín dňa 5. 5. 2010 (po jej neskoršom doplnení) sa žalobca domáhal voči žalovanému 2/ zaplatenia náhrady príplatku za riadenie za čas od 18. 4. 2007 do 31. 8. 2007 vo výške 1 058,09 Eur s prísl. Uplatnený nárok odôvodnil tým, že v dôsledku neplatného odvolania z funkcie riaditeľa školy (riaditeľa žalovanej 1/) žalovaným 2/ mu nebol označený príplatok vyplácaný. Konanie o tejto žalobe bolo vedené pod sp. zn. 16 C 32/2010.

Ďalšou žalobou podanou na Okresnom súde Trenčín dňa 11. 10. 2010 (po jej neskoršom doplnení) sa žalobca domáhal voči žalovanej 1/ zaplatenia náhrady mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru výpoveďou za čas od 1. 9. 2007 do 30. 6. 2009 vo výške 19 439,69 Eur s prísl. Konanie v tejto veci bolo vedené pod sp. zn. 15 C 252/2012.

Okresný súd Trenčín (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“)

uznesením zo 16. novembra 2012 č.k. 16 C 32/2010-64 spojil veci vedené pod sp. zn. 16 C 32/2010 a 15 C 252/2012 na spoločné konanie vedené ďalej pod sp. zn. 15 C 252/2012.

Po čiastočnom zastavení konania z dôvodu čiastočného späťvzatia žaloby a po pripustení zmeny žaloby uznesením okresného súdu zo 16. marca 2013 č.k. 15 C 252/2012-39 sa predmet konania ustálil tak, že ním bol nárok žalobcu voči žalovanej 1/ na zaplatenie náhrady mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru 14 342,43 Eur s prísl. za čas od 1. 9. 2007 do 30. 6. 2009 (pozostávajúcej z náhrady tzv. tarifného platu), a nárok žalobcu voči žalovanému 2/ na zaplatenie náhrady škody 6 112,30 Eur s prísl., ktorá mu mala byť spôsobená nevyplácaním príplatku za riadenie za čas od 19. 4. 2007 do 30. 6. 2009 ako dôsledok jeho neplatného odvolania z funkcie riaditeľa školy.

Okresný súd Trenčín rozsudkom z 30. apríla 2013 č.k. 15 C 252/2012-51 I. výrokom žalobu voči žalovanej 1/ v celom rozsahu zamietol a rovnako ju zamietol aj voči žalovanému 2/, a to v časti o zaplatenie 6 070,08 Eur s prísl. Zároveň II. výrokom rozhodol, že konanie o návrhu žalobcu voči žalovanému 2/ v časti o zaplatenie 42,22 Eur s prísl. sa zastavuje. Zamietnutie žaloby voči žalovanému 2/ odôvodnil nedostatkom jeho pasívnej legitímácie. Tento nedostatok vyvodil z toho, že podľa jeho názoru odvolanie žalobcu z funkcie riaditeľa školy (ďalej len „odvolanie žalobcu z funkcie“) bolo výkonom prenesenej štátnej správy obcou, za ktorú konal starosta obce, pričom toto konanie bolo rozhodnutím, na ktoré sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní, teda bolo individuálnym správnym aktom. Keďže škoda, ktorá mala žalobcovi vzniknúť nevyplácaním príplatku za riadenie, má pôvod v nezákonom individuálnom správnom akte žalovaného 2/, ide o škodu spôsobenú orgánom verejnej moci, ktorý však v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003“) samotný za škodu nezodpovedá, ale zodpovedá za ňu štát, teda Slovenská republika. Vychádzajúc z rovnakých úvah aj zamietnutie žaloby voči žalovanej 1/ odôvodnil nedostatkom jej pasívnej legitímácie.

Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 29. apríla 2014 sp. zn. 6 Co 464/2013 rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcom výroku voči žalovanému 2/ potvrdil. V zamietajúcom výroku voči žalovanej 1/ prvostupňový rozsudok zrušil a vec vrátil v tejto časti súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Potvrdenie prvostupňového rozsudku vo výroku o zamietnutí žaloby voči žalovanému 2/ odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa v celom rozsahu s úvahami súdu prvého stupňa a s jeho záverom o nedostatku pasívnej legitímácie tohto žalovaného.

Na základe podnetu žalobcu podal proti uvedeným rozsudkom okresného i krajského súdu v časti zamietnutia žaloby voči žalovanému 2/ mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd oba rozsudky v dovolaní napadnutej časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci konajúcimi súdmi v otázke, či na vymenovanie alebo odvolanie riaditeľa školy zriadenej obcou sa vzťahuje zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správnom konaní“). Poukazoval na to, že interpretácia príslušných ustanovení zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o štátnej správe v školstve“) vo vzťahu k tejto otázke bola zo strany súdov rozdielna. Táto rozdielnosť bola vyriešená novelou zákona o štátnej správe v školstve vykonanou zákonom č. 325/2012 Z. z., ktorá s účinnosťou od 1. 1. 2013 jednoznačne taxatívne určila, na ktoré rozhodovania sa zákon o správnom konaní vzťahuje, pričom potvrdila tú prax, podľa ktorej sa tento zákon na vymenovanie a odvolanie riaditeľa školy zriadenej obcou nevzťahuje.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu sa s jeho obsahom stotožnil.

Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhli tento opravný prostriedok ako nedôvodný zamietnuť. Uviedli, že v zmysle § 38 ods. 4 zákona o štátnej správe v školstve v znení platnom a účinnom v čase odvolania žalobcu z funkcie riaditeľa školy sa na rozhodnutie žalovaného 2/ o odvolaní žalobcu vzťahoval zákon o správnom konaní, t. j. takéto rozhodnutie sa považovalo za

individuálny správny akt. Rozhodnutie o odvolaní riaditeľa školy z funkcie totiž nebolo v označenom ustanovení uvedené ako výnimka, na ktorú sa zákon o správnom konaní nevzťahuje. Poukazovali na to, že takýto názor vyslovil Najvyšší súd Slovenskej republiky v uzneseniach zo 4. 12. 2008 sp. zn. 8 Sžo 171/2008 a z 28. 10. 2008 sp. zn. 10 Rks 5/2008.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o mimoriadnom dovolaní podľa § 10a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O. s. p.“), predovšetkým skúmal splnenie podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky v zmysle § 243e ods. 1 O. s. p., a to osobitne podmienku, či ochranu práv žalobcu nemožno dosiahnuť, resp. nebolo možné dosiahnuť, inými právnymi prostriedkami. Dospel pritom k záveru, že tieto podmienky sú splnené.

Procesné predpoklady na podanie mimoriadneho dovolania upravuje ustanovenie § 243e ods. 1 O. s. p. Týmito predpokladmi, ktoré musia byť splnené kumulatívne, sú: a/ podnet procesne legitimovaného subjektu, ak sa podnet vyžaduje, b/ zistenie, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon, c/ podanie mimoriadneho dovolania vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a d/ túto ochranu nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Podľa právnej teórie (porovnaj Ján Mazák, Základy občianskeho procesného práva, druhé vydanie, Bratislava: Vydavateľstvo právnickej literatúry IURA EDITION, spol. s r. o., rok 2004, str. 415) na splnenie predpokladu pod písm. b/ stačí, ak sa generálny prokurátor domnieva, že právoplatným rozhodnutím súdu došlo k porušeniu zákona. Rovnako aj na splnenie predpokladu pod písm. c/ stačí, ak sa generálny prokurátor domnieva, že podanie tohto opravného prostriedku vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov subjektov súkromnoprávných vzťahov. Predpoklad uvedený pod písm. d/ znamená neprípustnosť mimoriadneho dovolania v prípade, keď požadovanú ochranu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu možno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, najmä návrhom na obnovu konania, dovolaním podaným účastníkom konania, návrhom na zrušenie uznesenia o predbežnom opatrení, ako aj v prípadoch, keď zrušenie alebo zmenu rozhodnutia možno dosiahnuť inak.

V zmysle spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. októbra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 8/2015 pod č. 94, procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie.

Za opravné prostriedky potenciálne spôsobilé privodiť pre účastníka konania priaznivejšie rozhodnutie treba považovať také, ktoré sú nielen iluzórnym, ale aj reálne účinným prostriedkom ochrany jeho práv alebo zákonom chránených záujmov, t. j. ktorých využitím mohol túto ochranu skutočne dosiahnuť (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 4. marca 2015 sp. zn. I. ÚS 84/2015, str. 12).

Nepodanie dovolania samotným účastníkom konania podľa názoru dovolacieho súdu vylučuje prípustnosť mimoriadneho dovolania len vtedy, ak využitím dovolania mohol účastník konania ochranu svojich práv alebo zákonom chránených záujmov skutočne dosiahnuť. O taký prípad ide napr. pri zmeňujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorému zákon dovolanie výslovne pripúšťa. Dovolanie možno považovať za účinný prostriedok právnej ochrany aj v prípadoch väd konania uvedených v § 237 O. s. p., ak ide o zjavné vady, účastníkom konania rozpoznateľné a potvrdené ustálenou súdnou praxou. Napr. ak účastník považuje za nesprávne procesné rozhodnutie odvolacieho súdu o odmietnutí jeho odvolania pre oneskorenosť alebo rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení uznesenia súdu prvého stupňa o odmietnutí jeho podania pre neodstránenie väd.

V predmetnej veci žalobca nemal k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti

právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu, ktorý by bol potenciálne spôsobilý privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Išlo totiž o rozsudok krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok prvostupňového súdu, v ktorom však krajský súd v súlade s § 238 ods. 3 O. s. p. nevyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu a tiež v danom prípade nešlo ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Za týchto okolností by ním podané dovolanie mohlo mať charakter účinného prostriedku nápravy, len pokiaľ by išlo o spochybnenie právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p., t. j. z dôvodov zmätočnosti upravených v § 237 ods. 1 O. s. p., nie však z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O. s. p., t. j. z dôvodu postihnutia inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Ak by podal dovolanie z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O. s. p., na ktoré poukazyval v podnete na podanie mimoriadneho dovolania, bolo by takéto dovolanie v zmysle § 238 ods. 3 O. s. p. neprípustné. Na tom nič nemení skutočnosť, že v prípadnom dovolacom konaní, ak by dovolanie podal, by dovolací súd skúmal z úradnej povinnosti existenciu tzv. zmätočnosťných väd konania vyplývajúcich z § 237 O. s. p. a mohol by prípadne dospieť k záveru o prípustnosti a zároveň dôvodnosti dovolania pre tieto vady. Ani v takomto prípade mu totiž platná právna úprava nezaručovala právne posúdenie opodstatnenosti ním uplatňovaného subjektívneho práva. Jediným opravným prostriedkom potencióálne spôsobilým privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie v merite veci, t. j. v otázke správneho právneho posúdenia práva, o ktoré v konaní išlo, bolo mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora. Podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania spočívajúca v nemožnosti žalobcu dosiahnuť ochranu svojich práv inými právnymi prostriedkami bola preto splnená. Zároveň bola splnená aj podmienka, že generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie na podnet žalobcu a že rešpektoval aj ním vymedzený rozsah a dôvody, v ktorom, resp. ktorými, má byť týmto opravným prostriedkom napadnutý právoplatný rozsudok krajského i okresného súdu.

Po vyriešení otázky splnenia podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania dovolací súd bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) preskúmal rozsudok okresného i krajského súdu v napadnutej časti, a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že žalobca bol žalovaným 2/, v mene ktorého konal starosta obce, menovacím dekrétom (ustanovujúcou listinou) z 30. 6. 2004 menovaný do funkcie riaditeľa žalovanej 1/, že v ten istý deň uzavrel so žalovaným 2/ písomnú pracovnú zmluvu na výkon funkcie pedagogického pracovníka - riaditeľa školy na funkčné obdobie s nástupom do práce dňa 1. 7. 2004, s miestom výkonu práce u žalovanej 1/ a s trvaním pracovného pomeru až do odvolania zriaďovateľom, resp. do ukončenia funkčného obdobia, že žalovaným 2/, v mene ktorého konal starosta obce, bol odvolacím dekrétom z 18. 4. 2007 odvolaný z funkcie riaditeľa školy, že 27. 6. 2007 mu bola doručená výpoveď z pracovného pomeru podľa § 63 ods. 1 písm. d/ Zákonníka práce, t. j. pre nesplňanie predpokladov na výkon dohodnutej práce, že právoplatným rozsudkom Okresného súdu Trenčín z 13. 10. 2010 č.k. 20 C 103/2007-400 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 24. februára 2011 sp. zn. 19 Co 368/2010 (právoplatnosť nadobudol 18. 4. 2011) bolo určené, že odvolanie žalobcu z funkcie riaditeľa Základnej školy Omšenie žalovaným 2/ zo dňa 18. 4. 2007 je neplatné, a že uznesením Okresného súdu Trenčín z 26. apríla 2012 č.k. 15 C 205/2007-89 bol schválený súdny zmler o určení neplatnosti výpovede danej žalobcovi žalovanou 1/ a doručenej mu dňa 27. 6. 2007.

Podľa § 159 ods. 2 O. s. p. výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého.

Citované ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku vyjadruje tzv. materiálnu stránku právoplatnosti rozsudku. Materiálnou právoplatnosťou a rozumie záväznosť výroku rozsudku a jeho nezmeniteľnosť. Záväznosť právoplatného rozsudku vyplývajúca z materiálnej právoplatnosti je autoritatívnym prejavom vôle súdu ako štátneho orgánu, ktorým bol vyriešený spor alebo upravené iné práva a povinnosti a ktorým sa musia riadiť tí, ktorým je adresovaný. Ak nie je výrok právoplatného rozsudku subjektívne záväzný pre každého, vzťahujú sa účinky právoplatnosti len na osoby, ktoré boli účastníkmi konania, a

na osoby, na ktoré bola zákonom rozšírená záväznosť rozsudku (§ 159a O. s. p.). Pre súdy, správne orgány a iné orgány verejnej moci je výrok právoplatného rozsudku v iných než statusových veciach záväzný len potiaľ, pokiaľ posudzujú (ako predbežnú otázku) medzi účastníkmi, prípadne medzi osobami, na ktoré bola subjektívna záväznosť rozsudku rozšírená, právne vzťahy, ktoré boli právoplatne vyriešené súdnym rozhodnutím. Záväznosť právoplatného rozsudku bráni súdu, aby v následnom (závislom) konaní odchyľne posúdil právny následok, o ktorom už bolo rozhodnuté a ktorý má v prebiehajúcim konaní povahu prejudiciálnej otázky.

Podľa názoru dovolacieho súdu právny záver súdov v základnom konaní o nedostatku pasívnej legitimácie žalovaného 2/ z dôvodu, že odvolanie žalobcu z funkcie bolo individuálnym správnym aktom a za škodu spôsobenú nezákonným individuálnym správnym aktom zodpovedá štát, je neudržateľný, a teda nesprávny. Nesprávnosť tohto právneho záveru je daná tým, že súdy v základnom konaní v rozpore s citovaným ustanovením § 159 ods. 2 O. s. p. nerešpektovali záväznosť právoplatného rozsudku Okresného súdu Trenčín z 13. 10. 2010 č.k. 20 C 103/2007-400 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 24. februára 2011 sp. zn. 19 Co 368/2010, ktorým bolo určené, že odvolanie žalobcu z funkcie riaditeľa Základnej školy Omšenie žalovaným 2/ zo dňa 18. 4. 2007 je neplatné. Odchyľne totiž posúdili právny následok, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté v inom konaní a ktorý mal v prebiehajúcim konaní povahu prejudiciálnej otázky. Na rozdiel od právoplatného rozsudku, ktorým bola určená neplatnosť právneho úkonu odvolania žalobcu z funkcie (o tom, že odvolanie žalobcu z funkcie bolo v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 103/2007 posudzované ako právny úkon nemožno mať žiadne pochybnosti - porovnaj str. 9 posledný odsek a str. 10 prvý odsek rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 24. februára 2011 sp. zn. 19 Co/368/2010), odvolanie žalobcu z funkcie považovali za individuálny správny akt.

Tým že súdy v základnom konaní nerešpektovali záväznosť právoplatného rozsudku, ktorým bola medzi žalobcom a žalovaným 2/ vyriešená otázka jedného zo základných predpokladov všeobecnej zodpovednosti za škodu, a to existencia protiprávneho úkonu žalovaného 2/, urobili konanie, ktorého výsledkom bol tento rozsudok, prakticky bezvýznamným, zbytočným. Zároveň tým porušili princípy právneho štátu, a to princíp právnej istoty nastolenej právoplatným rozhodnutím, princíp ne bis in idem (nie dvakrát o tom istom) a princíp dôvery v rozhodovaciu činnosť orgánov štátu a dobrej viery jednotlivca v správnosť aktov verejnej moci.

Za situácie, keď ani žalovaný 2/ v konaní o neplatnosť odvolania žalobcu z funkcie a ani v preskúmanom konaní nenamietal, resp. netvrdil, že odvolanie žalobcu z funkcie je individuálnym správnym aktom, a keď odvolací dekrét nemal základné náležitosti vyplývajúce z § 47 ods. 1 zákona o správnom konaní, bol záver súdov aj nespravodlivý a odporujúci účelu občianskeho súdneho konania, ktorým je v zmysle § 1 O. s. p. spravodlivá ochrana práv. Okrem toho čiastkový záver súdov, podľa ktorého má škoda pôvod v nezákonnom individuálnom správnom akte, nemal žiaden skutkový podklad. Za nezákonné možno v zmysle zákona č. 514/2003 považovať v zásade len také rozhodnutie orgánu verejnej moci, ktoré bolo pre nezákonnosť zrušené alebo zmenené príslušným orgánom. Právoplatný rozsudok súdu o určení neplatnosti odvolania žalobcu z funkcie v nijakom prípade nemožno zamieňať so zrušením alebo zmenou individuálneho správneho aktu pre nezákonnosť. Vzhľadom na okolnosti danej veci, záver o nezákonnom individuálnom správnom akte preto ani neprichádzal do úvahy.

Aj keď, vzhľadom na záväznosť právoplatného rozhodnutia o určení neplatnosti odvolania žalobcu z funkcie, otázka správnej interpretácie ustanovenia § 38 ods. 4 zákona o štátnej správe v školstve v znení do 30. 8. 2008 už nebola pre posúdenie veci rozhodujúca, dovolací súd považuje za vhodné k nej zaujať stanovisko.

Podľa § 38 ods. 4 zákona o štátnej správe v školstve v znení platnom do 31. 8. 2008 na rozhodovanie podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný záväzný právny predpis o správnom konaní okrem rozhodovania o udelení pokarhania riaditeľom, podmieneného vylúčenia a rozhodovania riaditeľov škôl a školských zariadení zriadených podľa § 6 ods. 2 a § 9 ods. 2.

V súvislosti s interpretáciou vyššie citovaného ustanovenia bol napr. v uznesení najvyššieho súdu zo 4. decembra 2008 sp. zn. 8 Sžo 171/2008 vyslovený záver, že rozhodnutie starostu obce o vymenovaní riaditeľa školy alebo školského zariadenia treba považovať za individuálny správny akt. Tento záver vychádzal z doslovného jazykového výkladu ustanovenia § 38 ods. 4 zákona o štátnej správe v školstve vyjadreného argumentom, že vymenovanie alebo odvolanie riaditeľa školy nebolo v tomto ustanovení výslovne uvedené ako výnimka, na ktorú sa zákon o správnom konaní nevzťahuje. S takýmto výkladom sa dovolací súd nestotožňuje, pretože ním neboli zohľadnené systematické súvislosti s inými ustanoveniami zákona o štátnej správe v školstve a s relevantnými ustanoveniami iných právnych predpisov.

Podľa názoru dovolacieho súdu systematickým výkladom ustanovenia § 38 ods. 4 zákona o štátnej správe v školstve v spojení s ustanovením § 3 tohto predpisu ako aj v spojení s § 4 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme (ďalej len „zákon č. 552/2003“) a s §§ 7 ods. 3 a 42 ods. 2 Zákonníka práce možno dospieť k záveru, že vymenúvanie a odvolávanie riaditeľa školy obcou ako zriaďovateľom ani podľa platnej právnej úpravy obsiahnutej v zákone o štátnej správe v školstve v znení do 31. 8. 2008, resp. do 31. 12. 2012 (kedy bola táto otázka jednoznačne novelou zákona vyriešená), nebolo rozhodovaním, na ktoré sa vzťahoval zákon o správnom konaní, a teda vymenovanie alebo odvolanie riaditeľa školy nebolo individuálnym správnym aktom.

V ustanovení § 3 zákona o štátnej správe v školstve sa vymenúvanie a odvolávanie riaditeľa školy nespájalo s rozhodovaním, teda zákon v tejto súvislosti nepoužil termín „rozhodovať“ o vymenovaní a odvolaní, hoci v iných ustanoveniach zákona upravujúcich samotný výkon štátnej správy v školstve sa tento termín výslovne používa. Záver, že vymenovanie a odvolanie riaditeľa školy nie je rozhodovaním, podporovalo aj ustanovenie § 4 zákona č. 552/2003, v zmysle ktorého právne úkony za zamestnávateľa voči zamestnancovi, ktorý je štatutárnym orgánom, robí orgán, ktorý ho vymenoval alebo zvolil. Ak sa toto ustanovenie dá do súvisu s § 7 ods. 3 Zákonníka práce, podľa ktorého so zamestnancom, ktorý je aj štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, dohodne podmienky podľa § 43 ods. 1 v pracovnej zmluve orgán alebo právnická osoba, ktorá ho ako štatutárny orgán ustanovila, a s § 42 ods. 2 Zákonníka práce, podľa ktorého ak osobitný predpis ustanovuje voľbu alebo vymenovanie ako predpoklad vykonávania funkcie štatutárneho orgánu alebo vnútorný predpis zamestnávateľa ustanovuje voľbu alebo vymenovanie ako požiadavku vykonávania funkcie vedúceho zamestnanca v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu, pracovný pomer s týmto zamestnancom sa zakladá písomnou pracovnou zmluvou až po jeho zvolení alebo vymenovaní, možno dospieť k záveru, že vymenovanie alebo odvolanie riaditeľa školy bolo právnym úkonom obce ako zriaďovateľa, ktorý buď predchádzal vzniku samotného pracovnoprávneho vzťahu (vymenovanie) alebo sa realizoval v existujúcom pracovnoprávnom vzťahu (odvolanie).

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. rozsudky súdov v základnom konaní v napadnutých častiach zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Dovolací súd je presvedčený, že vady, pre ktoré zrušil mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia, t. j. zjavné pochybenie pri aplikácii procesného a hmotného práva, majú povahu tzv. základných vád, ktoré judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva akceptuje ako dôvod pre zrušenie právoplatných rozhodnutí za účelom nápravy týchto vád, a teda za dôvod pre výnimočný odklon od princípu právnej istoty, nastolenej právoplatným rozhodnutím, v prospech princípu spravodlivej ochrany práv (porovnaj PSMA, SPOL. S.R.O. proti SLOVENSKEJ REPUBLIKE, rozsudok z 9. júna 2015, č. 42533/11, bod 69 a 70). Za takéto základné vady považuje táto judikatúra justičné omyly alebo závažné vady súdneho konania, zneužitie právomoci, zjavné pochybenia pri aplikácii hmotného práva alebo akékoľvek iné závažné dôvody vyplývajúce zo záujmov spravodlivosti (porovnaj tamtiež).

V novom rozhodnutí rozhodne súd, ktorému sa vec vracia, aj o trovách dovolacieho konania.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.